

Socialdepartementet

En begriplig och trygg sjukförsäkring med plats för rehabilitering (SOU 2020:6)

Genom remiss den 5 februari 2020 (S2020/00536/SF) har ILO-kommittén anmodats att yttra sig över delbetänkandet En begriplig och trygg sjukförsäkring med plats för rehabilitering.

Enligt reglerna om sjukpenning ska bedömningen av en försäkrads arbetsförmåga göras mot en bredare bedömningsgrund ju längre tid dennes arbetsförmåga har varit nedsatt. Nivån på sjukpenningen minskas ju längre tid den försäkrade har haft nedsatt arbetsförmåga. Från och med dag 181 ska arbetsförmågan, enligt huvudregeln, bedömas mot det som i lagtexten kallas ”sådant förvärvsarbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden”, härafter benämnt ”normalt förekommande arbete”.

I delbetänkandet redovisas en analys av tillämpningen normalt förekommande arbete i sjukförsäkringen och vilka fysiska och mentala förmågor som kan krävas för att en person ska kunna hänvisas till ett på arbetsmarknaden normalt förekommande arbete. Det lämnas förslag på författningsändringar och andra förslag.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår ett förtydligande av begreppet normalt förekommande arbete till *angivet* normalt förekommande arbete. Med detta avses normalt förekommande arbeten som ingår i en yrkesgrupp enligt Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK).

Försäkringskassans beslut om avslag måste underbyggas i större utsträckning för att kunna göra de ställningstaganden som krävs. Ärendena måste utredas mer för att man ska kunna ta ställning till om det finns angivna, utifrån en yrkesgrupp, normalt förekommande arbeten i vilka den försäkrade kan nyttja sin kvarvarande arbetsförmåga och möta kraven på normal arbetsprestation utan eller med endast ringa anpassning av arbetsuppgifterna. Vidare föreslås att äldre försäkrade, de som uppnått åldern då man som tidigast kan ta ut inkomstgrundad ålderspension, alltid ska få sin arbetsförmåga bedömd mot arbete hos arbetsgivaren oavsett hur länge arbetsförmågan har varit nedsatt.

Betänkandet föreslår också att bedömningen av arbetsförmågan mot angivet normalt förekommande arbete ska kunna skjutas upp om övervägande skäl talar för att den försäkrade kommer att återgå i arbete hos arbetsgivaren senast dag 365. Vidare ska den som haft nedsatt arbetsförmåga i 365 dagar kunna få sin arbetsförmåga fortsatt bedömd mot arbete hos arbetsgivaren om hög grad av sannolikhet talar för återgång i detta arbete senast vid dag 550. Slutligen föreslås att arbetsförmågan inte ska bedömas mot angivet normalt förekommande arbete vid bedömning av rätt till rehabiliteringsersättning, oavsett hur länge arbetsförmågan har varit nedsatt. Regeringen bör istället överväga ett förtydligande av begreppet arbetslivsinriktad rehabilitering eller på annat sätt åtgärda så att fler försäkrade ges möjlighet att delta i arbetslivsinriktad rehabilitering med rehabiliteringsersättning.

Förslagets förhållande till ILO-konventioner

I delbetänkandet anges att förslagen inte bedöms påverka Sveriges internationella åtaganden. Delbetänkandet presenterar dock inte någon analys till stöd för denna slutsats. ILO-kommittén vill därför erinra om de ILO-konventioner som aktualiseras.

ILO:s konvention nr 128

ILO:s konvention (nr 128) om invaliditets-, ålders- och efterlevandeförmåner ratificerades av Sverige 1968 (delarna II, III och IV) (prop. 1968:39). Del II av konventionen rör förmåner vid invaliditet och innehåller bl.a. en definition av vilka riskfall som omfattas, vilka personer som omfattas och normer för beräkning av periodiska utbetalningar. Enligt artikel 12 i konventionen ska de kontanta förmånerna utges under hela den tid som arbetsoförmågan varar eller till dess rätt till förmåner vid ålderdom inträder.

ILO:s konvention nr 130

ILO:s konvention (nr 130) om läkarvård och kontanta sjukförmåner ratificerades av Sverige år 1970 (prop. 1970:21). Enligt konventionen ska ett medlemsland garantera ett visst lagfäst minimiskydd avseende dels läkarvård, dels rätt till kontantförmåner vid av sjukdom föranledd arbetsoförmåga som medför inkomstbortfall. Kraven på kontantförmånernas storlek är utformade i nära anslutning till ILO:s konvention (nr 102) om minimistandard för social trygghet men har satts högre. Enligt artikel 26 i ILO:s konvention (nr 130) ska kontant sjukförmån utges så länge arbetsoförmågan och inkomstbortfallet varar. Rätten till kontantförmån får dock begränsas men begränsningen får inte avse kortare tid än 52 veckor för varje fall av arbetsoförmåga.

ILO:s konvention (nr 159)

ILO:s konvention (nr 159) om yrkesinriktad rehabilitering och arbete (personer med handikapp) syftar till att stärka sambandet mellan yrkesinriktad rehabilitering och möjligheterna för personer med funktionshinder att erhålla, behålla och bli befordrade i lämpligt arbete. Konventionen ratificerades av Sverige 1984 (prop. 1983/84:139) och slår fast ett antal viktiga principer för yrkesinriktad rehabilitering och sysselsättningspolitik för personer med funktionshinder.

ILO:s konvention nr 121

Därutöver kan ILO:s konvention (nr 121) angående förmåner vid yrkesskada nämnas i sammanhanget. Konventionen ratificerades av Sverige 1969 (prop. 1969:15). Frågan om Sveriges efterlevnad av konvention nr 121 har återkommande varit föremål för diskussion inom ILO. ILO:s styrelse fann exempelvis 1993, efter en anmälan mot Sveriges regering, att en karensdag i arbetsskadeförsäkringen inte var förenlig med Sveriges åtagande enligt konventionen.

Av artikel 6 följer att konventionen omfattar bland annat den som till följd av en arbetsskada har förlorat sin arbetsförmåga medförande inkomstbortfall och den som sannolikt fullständigt eller, vid partiell förlust, mera avsevärt förlorat sin förvärvsförmåga.

Konventionens artikel 9 föreskriver att förmånerna vid yrkesskada ska omfatta dels sjukvård och därmed sammanhängande förmåner, dels kontantförmåner. Enligt artikel 9(3) ska förmånerna utgå så länge följderna av det inträffade riskfallet består.

ILO-kommitténs slutsats

ILO-kommittén beklagar att betänkandet inte innehåller någon redogörelse för hur förslagen förhåller sig till Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner.

Eftersom förslagen syftar till att förbättra skyddet för de försäkrade är ILO-kommitténs bedömning att förslagen i betänkandet inte torde strida mot Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner. Departementet bör dock uppmärksamma de konventioner som redogörs för i detta yttrande i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

I beslutet i detta ärende har deltagit undertecknad ordförande Per Ewaldsson, ledamöterna Catharina Nordlander, Barbro Köhler Krantz, Niklas Beckman, Amelie Berg, Oscar Ernerot, Tina Nordling, Elise-Marie Donovan och ersättaren Jeanette Grenfors.

Arbetstagarrepresentanterna har lämnat ett särskilt yttrande i enlighet med bilagan.

Närvarande har även varit Claudia Jiménez Guala, Sofie Lagerstedt, Annette Elfborg och adjungerade Charlott Sjögren från sekretariatet, ersättarna Thomas Janson, John Losenborg, Anders Jonsson, Sophie Silverryd och Anna Gustafsson samt experterna Frida Öhlén, Sofie Rykowski, Mikael Hellgren, Atosa Anvarizadeh, Fredrik Karlman och Anna Nygård.

Ärendet har handlagts av undertecknad sekreterare.

För Svenska ILO-kommittén

Per Ewaldsson

Claudia Jiménez Guala

Särskilt yttrande från arbetstagarrepresentanterna i ILO-kommittén med anledning av kommitténs remissyttrande över delbetänkandet En begriplig och trygg sjukförsäkring med plats för rehabilitering (SOU 2020:6)

LO, TCO och Saco har den 21 november 2019 ställt en fråga till regeringskansliet angående rehabiliteringskedjans konstruktion i förhållande till arbetsskadeförsäkringen och konvention 121. Förslaget löser inte full ut det påtalade problemet med det s.k. varaktighetsrekvisitet. Regeringen bör i sin fortsatta beredning analysera förhållandet till arbetsskadeförsäkringen och efterlevnaden av konvention 121.